

خطبه اول

اعوذ بالله السميع العليم من الشيطان الرجيم بسم الله الرحمن الرحيم نحمده على ما كان و نستعينه من امرنا على ما يكون و نؤمن به و نتوكل عليه و نستغفره و نستهديه و نعوذ به من شرور أنفسنا و سيئات أعمالنا ثم الصلاة والسلام على سيدنا و نبينا و حبيب قلوبنا و طبيب نفوسنا و شفيع ذنوبنا ابي القاسم محمد (ص) و على آله الاطيبين الاطهرين سيما بقية الله في الارضين.

توصیه به تقوا

اعوذ بالله من الشيطان الرجيم بسم الله الرحمن الرحيم «يا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنتُمْ مُسْلِمُونَ»^۱ عِبَادَ اللَّهِ أُوصِيكُمْ وَ نَفْسِي بِتَقْوَى اللَّهِ

همه شما نمازگزاران گرامی و روزه داران ارجمند و خودم را در این روز شریف و ماه عزیز به توشه الهی و ذخیره آخرت، تقوا و پارسایی سفارش و دعوت می‌کنم و از خداوند می‌خواهیم این ماه را ماه سعادت، کرامت، فیض و فوز ما به درجات تقوا مقرر بفرماید.

انواع تعرض ها و پرخاشگری‌ها

در خطبه قبل عرض کردیم که یکی از آسیب‌های اجتماعی، روحیه پرخاشگری و خشونت‌های بیجا در محیط اجتماعی است. البته اسلام در موارد خاص و مطابق شرایط و ضوابط خاص با اعمال قدرت و برخورد با منکر و بدی‌ها موافقت و توصیه کرده است که در قالب امر به معروف و نهی از منکر، دفاع و جهاد ظهور و بروز پیدا می‌کند.

اما در میان مسلمانان توصیه اسلام به اصل «رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ»^۲ است.

۱ - سوره آل عمران، آیه ۱۰۲

۲ - سوره فتح، آیه ۲۹

دو الگو در جامعه بشری وجود دارد:

یک: الگوی جامعه پرخاشگر، عصبانی و متعرض به یکدیگر

و الگوی دیگر: جامعه مهربان و متعامل که حریم و حرمت یکدیگر را نگه می‌دارند و به حدود و حریم یکدیگر تجاوز و تعرض نمی‌کنند. اسلام در میان مسلمانان و حتی غیر مسلمانانی که سر جنگ و نزاع با مسلمانان ندارند توصیه به رعایت حرمت یکدیگر و دوری از خشونت و برخورد تند و پرخاشگری می‌کند. هفته قبل عرض کردیم که در آمارهای جهانی یکی از آسیب‌های جامعه امروز حتی در جوامع به اصطلاح پیشرفته، شیوع انواع خشونت‌ها، زد و خوردها و درگیری‌های فردی و گروهی است. متأسفانه در جامعه ما هم چنین چیزهایی مشاهده می‌شود. در ادامه و تکمیل بحث سابق عرض می‌کنیم که پرخاشگری و درگیری‌هایی که میان آدم‌ها پدید می‌آید و اسلام آن را نکوهش کرده است و ما را توصیه به تقوا و خویشن‌داری کرده است چند نوع است که اسلام همه آن‌ها را اگر بدون وجه شرعی باشند در میان مردم منع کرده است. این پرخاشگری‌ها و خشونت‌هایی که اسلام از منظر فقه و اخلاق آن را ممنوع اعلام کرده است طبعاً قوانین کشور هم بعضی از این‌ها را ممنوع کرده است. انواع مذکور به این ترتیب است:

۱. تعرض زبانی

اولین نوع از این انواع، تعرض و پرخاشگری‌های زبانی بدون هیچ وجه شرعی می‌باشد که تنها از سر عصبانیت و انتقام‌گیری در محیط خانه، کار، فضای عمومی و در محیط‌های اجتماعی است که این روحیه تندخویی، پرخاشگری زبانی، فحش، دشنام و تحقیر دیگران یکی از اخلاق‌های مذموم است. اسلام به شدت پرخاشگری زبانی و تعرض زبانی را ممنوع اعلام کرده است. دشنام دادن آن قدر مذموم شمرده شده است که در آیات قرآن می‌فرماید: «وَلَا

تَسُبُّوا الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ فَيَسُبُّوا اللَّهَ عَدْوًا بِغَيْرِ عِلْمٍ^۳ که حتی به دشمن هم دشنام ندهید که او را به برخورد دشنام آمیز بکشاند. دشنام در میان مسلمانان و مؤمنان طبعاً یک گناه شمرده شده است.

دشنام‌گویی از منظر روایات

مؤمنان و مسلمانان در روایات متعددی از دشنام دادن منع شده‌اند.

۱. دشنام باعث هلاکت

از جمله از پیامبر گرامی اسلام حضرت محمد مصطفی (ص) نقل شده است که فرمودند: «سَبَابُ الْمُؤْمِنِ كَالْمُشْرِفِ عَلَى الْهَلَكَةِ»^۴ دشنام دهنده به مؤمن در شرف هلاکت است.

۲. فسق بودن پرخاشگری زبانی

در روایت دیگر می‌فرمایند: «سَبَابُ الْمُؤْمِنِ فُسُوقٌ»^۵ گفتن فحش به مؤمن فسق و گناه است.

^۳ - سوره انعام، آیه ۱۰۸: و کسانی را که مشرکین، بعنوان عبادت میخوانند، دشنام ندهید، چه آنکه آنان نیز خدا را به

ظلم و از روی نادانی دشنام خواهند داد.

^۴ - محمد صالح بن ابراهیم مازندرانی، شرح الکافی الاصول و الروضه، ج ۱۰، ص ۱۰

^۵ - احمد بن محمد بن خالد برقی، المحاسن، ج ۱، ص ۱۰۲

۳. فحش موجب عداوت بین مردم

در روایت دیگر فرمودند: «لَا تَسُبُّوا النَّاسَ فَتَكْتَسِبُوا الْعَدَاوَةَ بَيْنَهُمْ»^۶ به مردم دشنام ندهید که عداوت و دشمنی بین شما به وجود می‌آید.

این روایاتی که از پیامبر خدا (ص) نقل شده و روایات دیگری که در این زمینه وارد شده است به شدت از پرخاشگری زبانی منع می‌کنند. زبانتان را در ارتباط با همسر، خانواده، همکار و در محیط‌های اجتماعی حفظ کنید و زبانتان را به پرخاشگری و دشنام و تندی نگشایید.

۴. رها کردن دشنام موجب خشمناک شدن شیطان

در روایت دیگری نقل شده است: قنبر غلام امیر المومنین (ع) با کسی دعوی داشت که او به قنبر دشنامی داد. قنبر تصمیم گرفت جواب او را با دشنام پس دهد که امام (ع) فرمودند: «مَهْلًا يَا قَنْبَرُ دَعِ شَاتِمَكَ مُهَانًا تُرَضِ الرَّحْمَنَ وَ تُسْخِطِ الشَّيْطَانَ»^۷ قنبر خودت را کنترل کن هر چند او به دشمنی تو پرداخت، اما تو زبان به پرخاشگری و دشنام باز نکن اگر چنین کنی او ادب خواهد شد و خداوند از تو راضی و شیطان از تو غضبناک خواهد شد.

۵. شروع کننده فحش شریک در گناه طرف مقابل

حفظ زبان از شتم، طعن، سب، دشنام و پرخاشگری یک اصل مهمی است که در این روایات آمده است. در روایت دیگری نقل شده است که امام کاظم (ع) درباره دو مردی که به هم دشنام دهند فرمودند: «الْبَادِي مِنْهُمَا أَظْلَمُ

^۶ - مرحوم کلینی، الکافی، ج ۲، ص ۳۶۰

^۷ - شیخ مفید، امالی، ص ۱۱۸: (سَمِعَ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ عَ رَجُلًا يَشْتُمُ قَنْبَرَ وَ قَدْ رَامَ قَنْبَرَ أَنْ يَرُدَّ عَلَيْهِ فَنَادَاهُ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيٌّ عَ مَهْلًا يَا قَنْبَرُ دَعِ شَاتِمَكَ مُهَانًا تُرَضِ الرَّحْمَنَ وَ تُسْخِطِ الشَّيْطَانَ وَ تُعَاقِبْ عَدُوَّكَ فَوَ الَّذِي فَلَقَ الْحَبَّةَ وَ بَرَأَ النَّسَمَةَ مَا أَرْضَى الْمُؤْمِنُ رَبَّهُ بِمِثْلِ الْجَلْمِ وَ لَا أَسْخَطَ الشَّيْطَانَ بِمِثْلِ الصَّمْتِ وَ لَا عُوقِبَ الْأَحْمَقُ بِمِثْلِ السُّكُوتِ عَنْهُ) - امیر المومنین (ع) خطاب به قنبر - که می‌خواست به کسی که بدو ناسزا گفته بود، ناسزا گوید - : آرام باش قنبر! دشنامگویی خود را خوار و سرشکسته بگذار تا خدای رحمان را خشنود و شیطان را ناخشنود کرده و دشمنت را کیفر داده باشی. قسم به خدایی که دانه را شکافت و خلائق را بیافرید، مؤمن پروردگار خود را با چیزی همانند بردباری و گذشت خشنود نکرد و شیطان را با حربه ای چون خاموشی به خشم نیاورد و احمق را چیزی مانند سکوت در مقابل او کیفر نداد.

وَ وِزْرُهُ وَ وِزْرُ صَاحِبِهِ عَلَيْهِ مَا لَمْ يَعْتَذِرْ إِلَى الْمَظْلُومِ»^۸ کسی که شروع به دشنام می‌کند دو گناه انجام می‌دهد یکی دشنام و پرخاشگری زبانی یک گناه است و دوم اینکه شریک در گناه طرف مقابل است که مقابله به مثل می‌کند. گناه طرفی هم که به شروع‌کننده دشنام داد به عهده کسی است که این جنگ و نزاع زبانی و لسانی را شروع کرده است. کسی که بدون جهت و از روی عصبانیت مثلاً کسی ماشین را بد پارک کرده است شروع به دشنام دادن می‌کند و طرف هم مقابله به مثل می‌کند می‌فرماید که هر دو گناه می‌کنند که به مسلمان دشنام می‌دهند اما کسی که شروع‌کننده است دو گناه کرده است.

این سب است در مورد لعن هم همین‌طور است در مورد طعن هم همین‌طور است.

۶. خروج از ولایت الهی

در روایت نقل شده است امام صادق فرمودند: «إِذَا قَالَ الْمُؤْمِنُ لِأَخِيهِ أَفَّ خَرَجَ مِنْ وَلايَتِهِ»^۹ اگر کسی به برادر مسلمان خودش اف و کلمه کوچک زشت گفت - این تعبیر، تعبیر خیلی عجیبی است - از ولایت خدا بیرون رفته است.

۷. مرگ به بدترین شکل

و در روایت دیگری امام باقر می‌فرماید: «مَا مِنْ إِنْسَانٍ يَطْعُنُ فِي عَيْنِ مُؤْمِنٍ إِلَّا مَاتَ بِشَرِّ مَيِّتَةٍ»^{۱۰} اگر کسی طعنه زبانی به دیگری بزند با بدترین حالت می‌میرد. این یک بخشی بود که اسلام آن را به شدت منع می‌کند تا روابط میان افراد و روابط اجتماعی سالم و منطقی تنظیم شود.

^۸ - مرحوم کلینی، الکافی، ج ۲، ص ۳۶۰: آن که آغاز به دشنام کرد ستمکارتر است و گناه او و گناه رفیقش به گردن اوست تا زمانی که از ستم کشیده (و مظلوم) معذرت نخواست است.

^۹ - احمد بن محمد بن خالد برقی، المحاسن، ج ۱، ص ۹۹

^{۱۰} - مرحوم کلینی، الکافی، ج ۲، ص ۳۶۱

۲. تعرض فیزیکی

بدتر از پرخاشگری زبانی این است که کسی از این مرز هم عبور کند تا به سمت برخورد فیزیکی و درگیری که بدتر است رود. اینکه به جرح، زد و خورد و درگیری فیزیکی بپردازد، گلاویز شود، بی جهت سر یک مسئله کوچکی بخواهد دعوا راه بیندازد و دعوا را به دست و اعضا بکشاند و تعرض رفتاری کند این یک درجه بدتر است.

روایات در مورد اهانت، اذلال و طعنه زدن شامل این مورد هم می‌شود. به طور خاص هم امام صادق (ع) از پیامبر خدا حضرت محمد مصطفی (ص) نقل کرده است که فرمودند: «إِنَّ أَعْتَى النَّاسِ عَلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ مَنْ قَتَلَ غَيْرَ قَاتِلِهِ وَ مَنْ ضَرَبَ مَنْ لَمْ يَضْرِبْهُ»^{۱۱} بدترین و شقی‌ترین آدم‌ها کسی هست که کسی را بزند درحالی که او به وی ظلمی نکرده است. کسی که نسبت به یک مسلمان بدون وجه شرعی و حق دست بلند کند یعنی بدون اینکه در مقام دفاع و جهاد و وجوه خاص شرعی باشد بدبخت‌ترین آدم‌هاست. او از کسی که فحش و دشنام می‌دهد بدتر است.

ابوحمزه ثمالی راوی همین مناجات دلربای سحرهای ماه مبارک رمضان نقل می‌کند که امام (ع) فرمود: «لَوْ أَنَّ رَجُلًا ضَرَبَ رَجُلًا سَوْطًا لَضْرِبَهُ اللَّهُ سَوْطًا مِنَ النَّارِ»^{۱۲} اگر کسی بدون حق و وجه شرعی و از سر ظلم و ستم ضربه‌ای به دیگری وارد کرد خداوند به او شلاق آتشین خواهد زد.

در روایت دیگر می‌فرماید: خداوند لعن می‌کند کسی را که بدون جهت وارد این کار زشت و قبیح می‌شود.

بنابراین اولین نماد پرخاشگری اجتماعی که خلاف موازین اسلام در روابط مسلمانان بود دشنام و فحش و بدگویی با آن همه عذاب‌ها و پیامدهای بد دنیوی و اخروی بود که خیلی کوتاه به آن اشاره کردیم و دوم برخورد فیزیکی، تعدی، ضرب و جرح و درگیری در محیط اجتماعی می‌باشد.

^{۱۱} - همان، ج ۷، ص ۲۷۴

^{۱۲} - محمد بن علی بن بابویه، من لایحضره الفقیه، ج ۴، ص ۹۳

۳. تعرض به نوامیس

اگر کسی به نوامیس مسلمانان تعرض کند و حرمت آنان را زیر پا گذارد، نگاه به نامحرم بیفکند و ارزش‌های الهی را در محیط اجتماعی زیر پا گذارد. این مورد در سطوح مختلف است و همه در سطح گناهان بسیار بد نیست. در همین سطوح عادی هم وقتی حرمت زنان دریده می‌شود یا زنی حرمت ارزش‌های الهی را زیر پا می‌گذارد که از نوع سوم است و آن همه در اسلام مذمت شده است مشمول این نوع از تعرض می‌شود. اسلام یک جامعه امن و پاک می‌خواهد تا مرد و زن در سلامت اجتماعی زندگی کنند و مرزهای قوانین الهی صیانت شود.

۴. تعرض به اموال

چهارمین مورد قتل، دزدی و خیانت در اموال و درگیری‌هایی که به شکل تعرض به اموال پیدا می‌شود.

۵. تعرض به قوانین اجتماعی

پنجمین نوع از تعرضات، پرخاشگری‌هایی است که با تعرض به قوانین اجتماعی ایجاد می‌شود. قوانین اجتماعی برای این است که جامعه روی ریل صحیحی حرکت کند و همه در آسایش زندگی کنند. به‌عنوان نمونه اگر کسی قوانین راهنمایی را مراعات نکند و سد معبر کند این نوع پرخاشگری عمومی و اجتماعی است. موارد قبلی شاید در محدوده فردی و محدود باشد اما کسی که قوانین سد معبر را بی‌توجهی می‌کند و یا قوانین راهنمایی و رانندگی را زیر پا می‌گذارد مشمول این نوع از تعرض خواهد شد.

برای همه این‌ها در روایات قوانین و تأکیداتی داریم. آنچه خواستیم تأکید کنیم روحیه پرخاشگری، تندخویی و تعرض به حقوق دیگران است که یک امر مذموم اخلاقی، در مواردی گناه شرعی و در مواردی دارای قوانین حقوقی است. موارد فوق از لحاظ اخلاق اسلامی مورد نکوهش قرار دارد.

گاهی افرادی اراذل و اوباش هستند و دست به چاقو می‌برند در این صورت باید قانون با آن‌ها برخورد شدید کند. اما گاهی هم هست که کسی مبتلای به این گناهان می‌شود و دأب و رویه او چنین نیست. لذا باید تلاش کنیم از درگیری‌های بیجا اجتناب کنیم.

طبق روایتی امام صادق از امیرالمؤمنین نقل می‌فرماید: «إِيَّاكُمْ وَ الْمِرَاءَ وَ الْخُصُومَةَ فَإِنَّهُمَا يُمْرِضَانِ الْقُلُوبَ عَلَى الْإِحْوَانِ وَ يَبْتُئُ عَلَيْهِمَا التَّفَاقُ»^{۱۳} از مرء و خصومت پرهیزید که این‌ها دل‌های برادران را بیمار می‌کند و نفاق را می‌رویند.

می‌فرماید شما حتی از درگیری زبانی در بحث هم امتناع کنید تا چه برسد به درگیری فیزیکی و حتی تعرض به قوانین اجتماعی. حالا فرق نمی‌کند که مسئول و کارمند و فرد عادی باشد. البته فرق می‌کند وقتی مسئولی نقض قانونی می‌کند و بخصوص کسی که در مقامی است و نمی‌تواند زبان خودش را کنترل کند و رقیب خود را با ناسزاگویی و بدگویی بخواهد از میدان به در کند که در انتخابات پیدا می‌شود مذمت آن به مراتب بالاتر است. برای اینکه رأی بیاورد و به جایگاهی برسد زبانش را به پرخاشگری، تندخویی و آزار دیگران باز کند آن دیگر بدتر است این‌ها سلسله مراتبی است که همه نشانه‌هایی از روح عصبی، خشونت‌طلبی و پرخاشگری بی‌منطق دارد. البته عرض شد که اسلام هم دین رحمت و مهربانی است و در جای خود دین قدرت و برخورد است، اما در شرایط عادی مبنا رحمت و مهربانی است. از مرء و خصومت از یک گفتگوی دوستانه نیز منع کرده است. در مباحث و گفتگو آدم تند شود این اخلاقاً مذموم است تا برسد به دشنام و فحش و درگیری‌های فیزیکی و تا بدگویی‌ها و تعرض در رقابت‌های انتخاباتی و رقابت‌های سیاسی و اجتماعی تا برسد به قتل و ضرب و جرح و چاقوکشی و چیزهایی از این قبیل. این‌ها زنجیره‌ای از اخلاق‌های زشت است. بچه‌ها باید از خانه، آموزش و پرورش و مساجد به تربیت اسلامی و رعایت حرمت انسان‌ها تربیت شوند و بر اساس آن آموزش ببینند.

علت پرخاشگری

علت این هم رفتارهای نادرست، خودخواهی، خودبرتربینی، کم‌حوصلگی، عصبانیت، ضعف تربیت و عدم نظارت دستگاه‌ها نسبت به متعرضین به قوانین است. گاه مشکلات است که آدم‌ها را عصبانی بار می‌آورد، اما مسلمانان و روزه‌دارانی که در مکتب رمضان تربیت می‌شوند باید برای مقابله با روحیه پرخاشگری و تعرض به حقوق، تربیت

^{۱۳} - مرحوم کلینی، الکافی، ج ۲، ص ۳۰۰

شوند. ماه مبارک رمضان ماه تقوا است، ماه نسیم‌های رحمت الهی است، ماه هدایت‌های خداوند است، ماه رسیدن به قله‌های تقوا و پارسایی است. تقوا از این کانال‌ها عبور می‌کند. ما در کنار نماز، روزه، حضور در مساجد و جمعه و جماعات که بهترین جلوه‌های شعائر الهی است در ماه مبارک رمضان این اخلاق‌های مذموم را از خودمان دور کنیم و محیط خانه را به نور اخلاق الهی و رحمت و مهربانی در میان خودمان روشن کنیم. خدایا به ما توفیق استفاده از فیوضات این ماه و پرهیز از گناهان و معاصی عنایت بفرما. اموات و درگذشتگان و درگذشتگان از این جمع و شهدا را با اولیای خودت محشور بفرما.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ إِنَّا أَعْطَيْنَاكَ الْكُوفِرَ فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ إِنَّ شَانِئَكَ هُوَ الْأَبْتَرُ^{۱۴}

خطبه دوم

بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله رب العالمين براء الخلائق اجمعين ثم صلاة و السلام على سيدنا و نبينا و حبيبنا ابى القاسم المصطفى محمد و على مولانا على بن ابيطالب و على الصديقة الطاهرة فاطمة الزهراء و على الحسن و الحسين سيدى شباب اهل الجنة و على أئمة المسلمين على بن الحسين و محمد بن على و جعفر بن محمد و موسى بن جعفر و على بن موسى و محمد بن على و على بن محمد و الحسن بن على و الخلف القائم المنتظر حججك على عبادك و أمنائك فى بلادك ساسة العباد و اركان البلاد و ابواب الايمان و أمناء الرحمن و سلالة النبيين و صفوة المرسلين و عتره خيرة رب العالمين صلواتك عليهم اجمعين.

توصيه به تقوا

اعوذ بالله من الشيطان الرجيم بسم الله الرحمن الرحيم «يا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَ لْتَنْظُرْ نَفْسٌ مَّا قَدَّمَتْ لِغَدٍ وَ اتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ»^{۱۵} عِبَادَ اللَّهِ أُوصِيكُمْ وَ نَفْسِي بِتَقْوَى اللَّهِ وَ مِلَازِمَةِ أَمْرِهِ وَ مِجَانِبَةِ نَهْيِهِ وَ تَجَهُّزِ رَحِمَتِكُمْ اللَّهُ فَقَدْ نُودِيَ فِيكُمْ بِالرَّحِيلِ^{۱۶} وَ تَزَوَّدُوا فَإِنَّ خَيْرَ الزَّادِ التَّقْوَى^{۱۷}

باز همه شما نمازگزاران گرامی، برادران و خواهران ارجمند و خودم را در این روز و ماه شریف و در این محفل آسمانی و الهی به روح این ماه مبارک رمضان یعنی به کسب تقوا و توشه پارسایی سفارش و دعوت می‌کنم. آنچه با روزه و اعمال ماه مبارک رمضان باید به آن نائل شویم روح خویشتن‌داری در برابر گناه و نافرمانی است. تقوا روح این ماه شریف است که باید یکدیگر را به آن سفارش و توصیه کنیم. همه ما و شما و همه انسان‌ها در معرض لغزش‌ها قرار

^{۱۵} - سوره حشر، آیه ۱۸.

^{۱۶} - سید رضی، نهج البلاغه (صبحی صالح)، خطبه ۲۰۴، ص ۳۲۱

^{۱۷} - سوره بقره، آیه ۱۹۷.

دارند تقوا توان لازم برای این است که خویش را در پرتگاه حفظ کنیم و در لحظه مواجهه با گناه و آلودگی بتوانیم خویشتن را صیانت کنیم. خدایا ما را به کسب تقوا در این ماه شریف و عزیز توفیق روزافزون عنایت بفرما.

مناسبت‌ها

مناسبت‌ها را فهرست‌وار عرض می‌کنم:

۱. تبریک میلاد امام حسن مجتبی (علیه‌السلام)

میلاد امام مجتبی (سلام‌الله‌علیه) قهرمان بزرگ مقابله با دشمن و صلح - که تفسیر درست آن باید مورد توجه قرار گیرد - را تبریک و تهنیت عرض می‌کنم. به همین نکته بسنده می‌کنم که صلحی که امام (ع) آن را انتخاب کرد صلح تحمیلی بود که نتیجه دشمنی و عداوت کینه‌توزان و کاهلی و سستی دوستان بود نه غیر از آن. اگر این کاهلی و سستی دوستان نبود هرگز امام (ع) این قهرمان بزرگی که در همه صحنه‌ها آماده مجاهدت بود امان و مهلتی به معاویه نمی‌داد.

۲. تسلیت به مناسبت رحلت جان‌سوز حضرت خدیجه کبری (سلام‌الله‌علیها)

وفات حضرت خدیجه (سلام‌الله‌علیها) را تسلیت عرض می‌کنم. حضرت خدیجه بانوی بزرگ صبر، مقاومت، شجاعت، پیشاهنگ مبارزه و همگام پیامبر خدا (ص) در سخت‌ترین روزگار و دشوارترین صحنه‌های زندگی بود. سلام بر این بانوی پاک و درود می‌فرستیم به روح امام مجتبی (ع) و حضرت خدیجه کبری (س) و همه شهدا و بزرگان با ذکر صلواتی بر محمد و آل محمد.

و طلب آمرزش داریم برای همه درگذشتگان و تازه درگذشتگان از این جمع و همه علما باز هم با صلواتی بر محمد و آل محمد

چند نکته را فهرست وار عرض می‌کنم و بحث اصلی را روی مسائل سیاسی مورد ابتلا و محورهایی که رهبر معظم انقلاب در سخنرانی‌های اخیرشان مطرح فرمودند می‌برم.

۳. بزرگداشت هفته اکرام یتیمان و محرومان

هفته اکرام و رسیدگی به یتیمان و محرومان که از ۱۵ ماه مبارک تا شب‌های قدر است را گرامی می‌داریم. باید همدیگر را توصیه کنیم به این که ماه رمضان ماه فقیران و مستمندان است و امام مجتبی (ع) و امام امیرالمؤمنین (ع) پیشاهنگان رسیدگی به یتیمان و محرومان بودند. اقدامی که کمیته امداد امام خمینی (ره) و سایر نهادها مثل بهزیستی و مؤسسات خیریه انجام می‌دهند اقداماتی هماهنگ با روح رمضان که عبارت از رسیدگی به نیازمندان است می‌باشد. جامعه رضائی جامعه‌ای است که در آن فقر، فساد و محرومیت وجود نداشته باشد. همه مسئولان و آحاد جامعه در برابر این تکلیف الهی وظیفه‌مند هستند و امیدواریم که به‌ویژه در این ماه به نیازمندان و یتیمان و محرومان عنایت خاصی داشته باشیم.

۴. لزوم رسیدگی به خانواده‌های زندانیان

موضوع دیگر لزوم رسیدگی به خانواده‌های زندانیان است که موسسه‌ای تشکیل شده است و دادگستری آن را دنبال می‌کند. افراد خیری کمک می‌کنند برای خانواده‌های زندانیان، چه زندانیانی که ورشکستگی دارند یا حتی خلاقی انجام داده‌اند و به زندان افتاده‌اند. باید برای آزادی زندانیانی که تقصیری جز ورشکستگی ندارند کمک کنیم و هم باید به خانواده دیگر زندانیان که غالباً تقصیری ندارد باید کمک کرد. خیلی از اوقات دچار مشکلاتی هستند که حقشان نیست و جامعه در قبال آن مسئول است. لذا تشکر می‌کنیم از همه کسانی که برای کمک به خانواده‌های زندانیان و همین‌طور آزادی زندانیان ورشکسته تلاش، همراهی و همدلی می‌کنند. در ماه رمضان باید توصیه کنیم که متمکین برای کمک به این امر خیر پیشقدم باشند.

۵. لزوم رسیدگی به زلزله‌زدگان

موضوع سوم زلزله‌زدگان هستند که در مناطق مختلف کشور کمک‌های خوبی انجام داده‌اند، دوستان جبهه فرهنگی زحمت کشیدند و امروز هم مبالغی که جمع‌آوری خواهد شد برای این است که به آلام و رنج‌های زلزله‌زدگان توجه شود و آن‌ها کاهش پیدا کند.

۶. هفته مبارزه با دخانیات

هفته مبارزه با دخانیات را داریم. دخانیات یک آسیب بسیار ناروای اجتماعی است که انواع خسارت‌های اقتصادی و اجتماعی را به بار می‌آورد. باید تلاش شود تا در برابر دخانیات مقاومت کنیم و نسل جوان را صیانت کنیم به‌ویژه وقتی به سمت اعتیاد می‌رود که یک ویروس کشنده در جامعه است.

۷. نیاز به کمک‌های خیرین برای امور مصلا

در خصوص مصلا هم دوستان گفته‌اند اشاره‌ای کنیم. ساخت این مصلا و این مجموعه بر دو پایه بوده است و کمک دولتی در این مسئله چیزی به آن شکل نبوده است. زمینی بوده است که بر اساس قوانین، شورای مصلا گرفته است و سعی شده است که با یک نگاه خیلی آرام و با مبالغ کمی به جوان‌ها فروخته شود، چند صد نفر خانه‌دار شدند و مبلغی هم از قبل آن به مصلا رسیده است که الان پرونده‌اش تقریباً قطع شده است. بخشی از درآمدهای مصلا از این منبع بود.

بخشی هم از کمک‌های مردم بود و خدا را بر این نعمتی که نصیب دوستانمان کرده شاکریم. از همین جا از همه کسانی که به رونق مصلا و روشن نگه‌داشتن مشعل هدایت و پایگاه نور و رحمت الهی کمک کردند باید تشکر کنیم دوستانی که مدیریت می‌کنند و در بخش‌های مختلف آن تلاش می‌کنند.

همچنان این مصلا از آن شما مردم است و بر دوش کمک‌های شما باید قرار بگیرد. طرح جامع مصلا کمک‌های بیشتری می‌خواهد که مجموعه مصلا دست نیازشان برای تکمیل محور و قطب فرهنگی شهر دراز است و انشالله کمک خواهد شد.

۸. لزوم مقابله شجاعانه با اقدامات استکباری امریکای جنایتکار

اما موضوع اصلی که باید دقایقی به آن پردازیم مسائلی است که در مورد برجام، بدعهدی‌ها، بداخلاقی‌ها و پیمان‌شکنی‌های امریکا است. در این زمینه مقام معظم رهبری در دیدار مسئولان مطالب مهمی فرمودند که شنیدید. اما بنده هم به‌بیان‌دیگر همان مسائل را تقریر می‌کنم چرا که این‌ها آگاهی‌ها و بصیرت‌های سیاسی است که نسل امروز ما باید با همه وجود با آن‌ها آگاه باشد این مسائل را در چند محور خلاصه می‌کنم:

لزوم توجه به خباثت‌های آمریکا و پرهیز از تطهیر این جرثومه استکبار

ویژگی‌های امریکا بر اساس واقعیت‌های ذاتی آن و تجربه‌هایی که بخشی از مهم‌ترین آن‌ها مورد اشاره رهبری قرار گرفت. باید طبق تجارب گذشته به این ویژگی‌ها توجه کنیم. کسانی درصدد هستند که ذائقه نسل جوان را تغییر دهند و بینش آن‌ها را از امریکا از منفی به مثبت بچرخانند. این یک خیانت و یک اشکال بزرگ است. اگر امریکا تغییر کرده بود و اگر دولتمردان امریکا تغییر هويت و ماهیت داده بودند اشکالی نداشت، ما هم همراه شما بودیم. اما وقتی واقعیت چیز دیگری است هر تلاشی برای اینکه چهره منحوس دشمنان استقلال و آزادی کشورها و دشمنان این ملت بزرگ را تطهیر کند یک کار غلط و یک اقدام بسیار ناروا است. برای اینکه به این مسئله توجه کنیم و جوانان ما در دام تطهیر چهره خبیث امریکا قرار نگیرند این چند نکته را فهرست‌وار عرض می‌کنم که نیاز به دقت دارد:

الف. استمرار روح ستمگری و تجاوز پیشگی امریکا

در طول سال‌های بعد از تبدیل آن به قدرت جهانی و بعد از جنگ جهانی دوم روح ستمگری و تجاوز پیشگی امریکا همچنان ادامه داشته است. دولت‌های چهل و چند رئیس‌جمهور امریکا که آمده‌اند و دولت‌های متوالی امریکا در

طول سال‌های بعد از جنگ جهانی دوم هیچ‌گاه از تجاوز و تعرض به ملت‌ها و زیر پا گذاشتن حقوق ملت‌ها از پا ننشسته‌اند. در پرونده سیاه دولت ایالات متحده امریکا بیش از صد جنگ و صدها خیانت و تجاوز نسبت به کشور ما ثبت شده است. تجربه‌هایی که رهبری فرمودند و فراتر از آن ده‌ها تجربه دیگری که از خیانت‌های امریکا می‌بینیم.

ب. پیمان‌شکنی دولتمردان امریکا

بی‌اعتباری امریکا در پیمان‌ها، دروغ‌گویی و عهدشکنی دولت ایالات متحده است که آن را مصداق ائمه کفر درآورده است. قرآن کریم می‌فرماید: «إِنَّهُمْ لَا أَيْمَانَ لَهُمْ»^{۱۸} این‌ها پیشتانان کفر و ستمی هستند که بر سر عهد و پیمان خود نمانده‌اند. بارها در ارتباط با ایران و کشورهای دیگر موازین معتبر بین‌المللی و انسانی را زیر پا گذاشتند و بارها قوانین بین‌المللی را نقض کردند و هیچ چیزی جز منافع نامشروع برای آن‌ها اصالت ندارد. این دولت‌ها فقط به منافع نامشروع و افزون‌خواهی خود تکیه دارند و بر اساس آن هرگاه که منافعشان اقتضا کند عهد و پیمان‌ها را زیر پا می‌گذارند. زشت‌ترین آن‌ها عهد و پیمانی است که الان زیر پا گذاشته‌اند.

ج. هویت منحوس همه جناح‌های حاکم بر امریکا

توجه به این‌که جناح‌ها و جریانات حاکم در امریکا به‌رغم تفاوت‌های ظاهری و ویتترین‌های متفاوت از یک ذات با یک هویت منحوس و شیطنانی برخوردارند. دموکرات و جمهوری‌خواه، این گروه و آن گروه و مجموعه جناح‌ها و گروه‌های آن‌ها یکی هستند گرچه شکل‌ها با هم فرق داشته باشد.

د. عقب‌ماندگی و وابستگی هدف اصلی امریکا در کشورهای اسلامی

امریکا هدفی که در ارتباط با جهان اسلام و ایران تعقیب می‌کند آن است که یک جهان عقب‌مانده و وابسته و دور از آزادی، استقلال، نفی اسلام و ارزش‌های متعالی اسلام در کل جهان اسلام به‌ویژه در ایران به‌عنوان ام‌القرای جهان

^{۱۸} - سوره توبه، آیه ۱۲

اسلام را شکل دهد. هیچ‌گاه این هدف را کم و زیاد نکرده‌اند در اعلان و اظهار آن‌ها تفاوت‌هایی وجود دارد و در اعمال این هدف شکل‌های مختلف به کار گرفته می‌شود اما واقعیت همیشه این است که این‌ها به دنبال براندازی، ن فی اسلام، استقلال و به دنبال مکیدن خون ملت‌های مظلوم و محروم و به زنجیر کشیدن ملت ایران است. نسل جوان ما این را باور داشته باشد و تاریخ را حتماً مطالعه کند.

ه. مقابله شجاعانه با آمریکا باعث شکست و درماندگی آن‌ها

همان‌طور که رهبری فرمودند در برابر آمریکا اگر شجاع، قاطع، استوار و محکم بودید هرچند زجر و زحمتی دارد اما زحمت آن کمتر است و آن‌ها را به عقب‌نشینی وادار می‌کند و برعکس اگر کوتاه آمدیم و سستی از خود نشان دادیم آن‌ها جری‌تر می‌شوند و قدم‌به‌قدم جلوتر می‌آیند و پا روی حنجره هر کسی قرار می‌دهند که از خود ضعف نشان دهد. راه مقابله با این استکبار همان راه مقاومت، ایستادگی و شجاعت البته همراه با حکمت، دوربینی و سنجیده کاری است. راهکارش این است که آن‌ها از ما احساس قدرت و مقابله جدی کنند.

۹. لزوم هوشیاری و بصیرت در تعامل با اروپا

محور دوم در مورد اروپا است همان‌طور که گفته شد:

۱. اروپا شریک راهبردی آمریکا است؛
۲. اروپا از توانایی‌های بالایی در عرصه اقتصادی و اجتماعی برخوردار نیست؛
۳. تجربه گذشته نشان‌دهنده خیانت‌ها در مراحل مختلف از سوی برخی از قدرت‌های اروپایی است.

۱۰. لزوم توجه و عنایت به اقتصاد مقاومتی و مؤلفه‌های آن

محور سوم در مورد مسائل اقتصادی کشور است. اقتصاد کشور اگر بر اساس اقتصاد مقاومتی تنظیم شود بسیاری از مشکلات قابل کاهش است.

اولاً دستاوردهای انقلاب اسلامی در چهل ساله گذشته دستاوردهای بسیار بالایی است. کشوری که جنگ کرده است و آن همه توطئه‌های گوناگون را پشت سر گذاشته است در بسیاری از شاخص‌های اقتصادی جایگاه خوبی دارد. اما در عین حال در مشکلات اقتصادی کم نیست که باید همه برای رفع آن‌ها تلاش کنند.

مؤلفه‌های اقتصاد مقاومتی

اقتصاد مقاومتی همان‌طور که رهبری تصویر کرده‌اند و بارها گفته شده است اقتصادی است که متکی به:

۱. اقتصاد مردمی نهاد؛
  ۲. دانش‌بنیان و مبتنی بر فن‌آوری‌های پیشرفته؛
  ۳. اقتصادی که شبکه کشورهای مستقل را مورد توجه قرار می‌دهد؛
  ۴. تولید و مصرف داخلی را اصل قرار می‌دهد؛
  ۵. اقتصادی که به متغیرانی که دست بیگانگان است گره نخورده است از جمله برجام.
- این‌ها حداقل مؤلفه‌هایی است که اقتصاد مقاومتی دارد. مردم باید خودشان حرکت کنند و سرمایه‌گذاران باید تلاش کنند. به امید هیچ کجا نباشند و کار کنند. طبعاً دولت و مسئولان هم وظایف سنگینی دارند.

۱۱. اصول مورد احتیاج در مذاکرات

محور آخر در مورد مذاکرات و ادامه تعامل و برخورد ما طرف‌های مقابل باید بر این اصول مبتنی باشد:

۱. ما نیازمند انسجام و وحدت درونی و ملی هستیم. جامعه ما باید جامعه متحد و منسجم باشد. از پرخاشگری‌های سیاسی و اجتماعی و از بدگویی به یکدیگر پرهیز کند؛

۲. در گفتگوی ما با دنیا همه دنیا باید بداند به تعبیر رهبری مؤلفه‌های قدرت یعنی صنایع دفاعی و موشکی ما، حضور ما در منطقه، جایگاه ما در ملل عالم و دفاع ما از مظلومان از محورهای غیرقابل مذاکره و گفتگو است و دولتمردان ما این قدرت را باید در گفتگو و مواضعشان نشان دهند؛
۳. ما باید در هر گفتگویی تجربه گذشته را توجه کنیم و تضمین لازم را باید از طرف‌های مقابل از جمله اروپاییان بگیریم؛
۴. در گفتگو و برخورد با دنیا باید مصمم، شجاع و مقتدر برخورد کنیم. این راز موفقیت در عرصه‌های دیپلماسی و تعامل با دنیا است؛
۵. خود را حریص و مشتاق مذاکره و از خود نقطه ضعف نشان ندهیم؛
۶. مسائل اقتصادی را با قطع نظر از مباحث بیرونی و مذاکرات تا آنجایی که توان داریم دنبال کنیم.
۷. مطالبه گری از مذاکره‌کنندگان را جدی بگیریم؛
۸. آمادگی برای غنی‌سازی بیشتر؛
۹. زمان‌بندی در گفتگوها. چراکه اروپایی‌ها در پی خرید زمان هستند؛
۱۰. نکته بسیار مهمی که رهبری باب آن را باز کردند این است که امروز دولت، مردم و جبهه مقاومت باید در جهان در جایگاه مطالبه‌گر قرار گیرند. مواردی از نقض حقوق بشر توسط امریکا را رهبری بیان فرمودند. اگر بخواهد فهرست شود یک کتاب قطور می‌شود.

ما امروز مدعی هستیم که چرا اسرائیل و دیگر قدرت‌ها دارای سلاح اتمی و شیمیایی هستند؟

چرا در کشورهاشان حقوق بشر را نقض می‌کنند؟

چرا بعضی از کشورها را تسخیر و اشغال می‌کنند؟

در پرونده این‌ها ده‌ها نقطه سیاه ثبت است. ما امروز در مقام دفاع نیستیم. ما باید در جبهه مقاومت و ملت‌های مظلوم و ملت‌های شریف و بزرگ بر کرسی مطالبه‌گری از قدرتهای جهانی قرار گیرند. سازمان ملل هم اگر در جایگاه خودش قرار بگیرد باید این نگاه را داشته باشد که متأسفانه امروز چنین نیست.

اما آنچه را که باید دشمن بداند این است که ملت رشید و بزرگ ایران همه سختی‌ها را تحمل خواهد کرد، همه گره‌ها را باز خواهد کرد و هرگز در برابر شما غداران عالم تسلیم نخواهد شد. (تکبیر)

البته در ماه مبارک رمضان در کنار همه این مسائل باید به عبادت خدا، بندگی او، ارتقا و تعالی درجات اخلاقی و معنوی جامعه‌مان پردازیم و روح عبادت و بندگی را در جامعه توسعه دهیم و از خداوند ا که مشکلات و مصائب کشور ما را برطرف بفرماید.

نسئلك اللهم و ندعوك باسمك العظيم الاعظم الاعز الاجل الاكرم يا الله... يا ارحم الراحمين، اللهم ارزقنا توفيق الطاعة و بعد المعصية و صدق النية و عرفان الحرمة، اللهم انصر الاسلام و اهله و اخذل الكفر و اهله، خدایا دل‌های ما را به انوار رمضان و قرآن و عبادت و دعا روشن بفرما، به انجام وظایف ماه رمضان موفق بدار، ما را به رسیدگی به مستمندان و همراهی با محرومان و عبادت و دعا و نیایش و اهدای شب‌ها و زنده داشتن یاد خدا و رونق بخشیدن به مسجد توفیق روزافزون عنایت بفرما، اعمال ما را قبول بفرما، توبه، انابه و عبادات ما را مورد لطف و کرمات خود قرار بده، گناهان ما را ببخش، ما را از شر وساوس داخلی و بیرونی محافظت بفرما، آسیب‌ها را از جامعه ما دور بدار، نسل جوان ما را به اوج عزت، ایمان و افتخار برسان، همه مخاطرات را از کشور و امت اسلام دور بدار، شر دشمنان اسلام به‌ویژه اسرائیل غاصب را از سر همه مرتفع بفرما، شر تکفیری‌ها، داعشی‌ها و تروریست‌ها را به خودشان بازگردان، ما را از همه خطرات مصون بدار، باران رحمت و برکات را بر ما نازل بفرما، مشکلات اقتصادی کشور را مرتفع بفرما، مسئولان ما را به انجام وظایف، خدمات صادقانه و الهی‌شان آشنا و موفق بدار، مریضان ما، مریضان مدنظر و جانبازان را شفا کرامت بفرما، مسلمانان مظلوم بحرین، یمن، عراق، سوریه، میانمار و دیگر مسلمانان مظلوم در اقصا نقاط جهان را نجات کرامت بفرما، اموات و درگذشتگان ما، درگذشتگان از این جمع و تازه درگذشتگان را غریق بهار رحمت بفرما، ارواح تابناک شهیدان، شهیدان اسلام و انقلاب اسلامی، شهیدان دفاع

مقدس، شهیدان مدافع حرم و مقاومت و بین‌الملل اسلامی شهدای این جمع و امام شهدا را با اولیای خودت محشور
بفرما. ما را از گناهان در این ماه شریف و همه ایام سال مصون بدار، توبه و انابه و عبادت ما را در این ماه شریف
مقبول بفرما، سلام ما را به امامان و مولایمان حضرت ولیعصر (عج) ابلاغ بفرما.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ اللَّهُ الصَّمَدُ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ^{۱۹}